

Innst. S. nr. 5

(2008–2009)

Innstilling til Stortinget fra finanskomiteen

St.prp. nr. 3 (2008–2009)

Innstilling fra finanskomiteen om endring i Stortingets vedtak av 27. november 2007 om avgift til statskassen på arv og gaver for budsjetterminen 2008

Til Stortinget

1. SAMMENDRAG

1.1 Bakgrunn

I Ot.prp. nr. 1 (2008–2009) foreslås det vesentlige innstramminger fra 1. januar 2009 i arveavgiftslovens bestemmelser for verdsettelse av ikke-børsnoterte aksjer og andeler i ansvarlige selskaper og kommandittselskaper. Dette skaper behov for noen strakstiltak på området for å motvirke omfattende tilpasninger i tiden fra forslaget blir kjent og fram til årsskiftet. Forslag til slike strakstiltak fremmes i denne særlige stortingsproposisjonen.

Etter arveavgiftsloven § 11A fastsettes arveavgiftsgrunnlaget for ikke-børsnoterte aksjer og selskapsandeler på bakgrunn av aksjens eller selskapsandelens forholdsmessige andel av selskapets skattemessige formuesverdi. Arve- og gavemottakere kan i dag velge å få en rabatt på 70 pst. i dette verdsettelsesgrunnlaget. Rabatten for ikke-børsnoterte aksjer og selskapsandeler ble innført i 1992 og satt lik rabatten som da gjaldt for aksjer ved beregning av formuesskatt. Aksjerabatten i formuesskatten er blitt gradvis redusert de senere årene, og er fjernet fra og med 2008, mens aksjerabatten i arveavgiften er holdt uendret. Rabatten beregnes med utgangspunkt i aksjenes andel av de skattemessige formuesverdiene i selskapet, som kan være vesentlig lavere enn reelle verdier.

For å sikre større grad av likebehandling, en mer rettferdig utforming og en bedre fordelingsprofil

foreslår Regjeringen endringer i lovreglene for verdsettelse av ikke-børsnoterte aksjer og andeler. Det foreslås at rabatten reduseres fra 70 pst. til 40 pst. og at den begrenses til et arveavgiftsgrunnlag på 10 mill. kroner knyttet til ikke-børsnoterte aksjer og selskapsandeler for den enkelte mottaker. Det skal kun være ett rabatt-tak per mottaker, uansett hvor mange ganger vedkommende mottar aksjer/andeler i arv/gave, og uansett hvem som er arvelater eller giver. Verdier utover 10 mill. kroner skal inngå i arveavgiftsgrunnlaget med 100 pst. Videre foreslås det at det ved fastsettelse av arveavgiftsgrunnlaget for ikke-børsnoterte aksjer og selskapsandeler skal tas hensyn til eierstyrte endringer i selskapskapitalen mellom 1. januar og tidspunktet for rådgighetservivet. Det vises til nærmere omtale av forslagene i Ot.prp. nr. 1 (2008–2009) kapittel 5.

Grunnloven § 97 setter forbud mot at lovvedtak om arveavgift gis tilbakevirkende kraft til et tidspunkt forut for vedtakelsen. Vanlig lovbehandling av ovennevnte endringsforslag vil gi rommelig tid til å overføre aksjer og selskapsandeler etter de gjeldende regler før nye lovbestemmelser er vedtatt. Dette åpner for forserte gaveoverføringer av aksjer og selskapsandeler i ikke-børsnoterte selskaper i resten av 2008, som i vesentlig grad kan redusere betydningen av innstrammingsforslagene.

1.2 Regjeringens forslag

På denne bakgrunn fremmer Regjeringen forslag om at det ovennevnte endringsforslag innføres som strakstiltak for avgiftspliktige gavers vedkommende for resten av 2008. Dette foreslås gjort ved endring av Stortingets plenarvedtak av 27. november 2007 om avgift til statskassen på arv og gaver i budsjetterminen 2008, for så vidt gjelder ikke-børsnoterte aksjer og andeler i ansvarlige selskaper og kommandittsel-

skaper som gis i gave. Innholdet i endringen blir at plenarvedtak selv angir verdsettelsesregimet for slike aksjer og andeler, og dermed fraviker arveavgiftslovens regler på området.

Regjeringen legger til grunn at Stortinget i plenarvedtak etter Grunnloven § 75 a har adgang til å fravike bestemmelser om skatt og avgift som er vedtatt i arveavgiftsloven. Dette gjelder også innstrammende fravikelser. Arveavgiftslovens materielle bestemmelser er underlagt ettårsbegrensningen i Grunnloven § 75 a. Etter at denne tidsbegrensningen er passert, er de gamle lovbestemmelsene bare gyldige i den utstrekning Stortinget fornyer dem gjennom sitt normalt årlige arveavgiftsvedtak. Stortinget har full adgang til å gjøre innskrenkninger i en slik fornyelse, og la plenarvedtaket omfatte nye avgiftsbestemmelser til erstatning for lovens gamle, ikke fornyede deler. Slik innskrenkning av lovbestemmelser til fordel for nye og strengere avgiftsregler i plenarvedtak kan også skje gjennom endring av det tidligere fastsatte arveavgiftsvedtaket for året. Men Grunnloven § 97 tilsier da at en skjerpene endring bare kan gjelde fra datoen for endringsvedtaket. Dette standpunktet bygger på høyesterettspraksis (Rt. 1935 s. 958), og er bekreftet i brev av 2. september 2008 fra Lovavdelingen i Justisdepartementet.

Regjeringen antar at forslaget vil ha en stoppeeffekt for denne typen gavetransaksjoner frem til årsskiftet, og at forslaget derfor ikke vil ha større økonomiske og administrative virkninger for 2008. Dette skyldes at Regjeringens budsjettforslag for 2009 også omfatter vesentlige reduksjoner i arveavgiftsatsene. Med de ovennevnte strakstiltak på plass vil det da framtre som mest fordelaktig å vente til 2009 med avgiftspliktige gavetransaksjoner på det aktuelle aksje- og andelsområdet.

2. KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Alf E. Jakobsen, Rolf Terje Klunghland, Torgeir Micaelsen, lederen Reidar Sandal, Eirin Kristin Sund og Marianne Aasen, fra Fremskrittspartiet, Georg Indrevik, Ulf Leirstein, Jørund Rytman og Christian Tybring-Gjedde, fra Høyre, Svein Flåtten, Michael Momyr og Jan Tore Sanner, fra Sosialistisk Venstreparti, Magnar Lund Bergo og Heikki Holmås, fra Kristelig Folkeparti, Hans Olav Syversen, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, og fra Venstre, Lars Sponheim, viser til proposisjonen og de respektive merknader nedenfor.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, slutter seg til Regjeringens forslag.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at komiteens flertall har valgt å behandle foreliggende proposisjon med en hastefremdrift som gjør det umulig med en forsvarlig saksbehandling. Disse medlemmer finner dette særlig problematisk når saken formelt dreier seg om tilbakevirkninger av et tidligere stortingsavgiftsvedtak for inneværende år. Disse medlemmer viser til at Grunnlovens § 97 om forbud mot tilbakevirkende beskatning gjør at Regjeringen ikke kan gjennomføre skjerpningen i arveavgiftsberegningen ved generasjonsskifter for familiebedrifter før etter datoen for et endringsvedtak. Disse medlemmer kan imidlertid ikke se at en slik hensikt på noen som helst måte berettiger et komitéflertall til å obstruere finanskomiteens vanlige, grundige behandling av de saker som legges frem.

Disse medlemmer viser også til at Justisdepartementets vurdering av 2. september 2008 i en lang historisk gjennomgang nærmest ikke kan vise til lignende eksempler, hvor Stortingets avgiftsvedtak for inneværende termin skjerpes. Det skulle tilsi varsomhet fra komiteens side med saksbehandlingen, men i stedet legger flertallet opp til en ren summarisk behandling. Som et kuriosum har disse medlemmer merket seg at det omtalte brev fra Justisdepartementet heller ikke fulgte saken til komiteen, men måtte purres for at komiteens medlemmer skulle få det til sin kunnskap og at det ytterligere knappet inn på saksbehandlingstiden.

Disse medlemmer viser til at Regjeringen i St.prp. nr. 3 (2008–2009) anfører at forslaget ikke vil ha økonomiske virkninger av betydning for 2008. Disse medlemmer mener imidlertid at en slik skjerpning av inneværende års avgiftsvedtak uansett skaper lite forutsigbare rammebetingelser for bedriftene, og disse medlemmer mener at enten burde Regjeringen omtalt og vurdert konsekvensene av en slik skjerpning for bedriftene eller så burde komiteen selv lagt til rette for at bedriftene og næringslivet kunne få talt sin sak for komiteen. Det siste satte flertallet seg imot.

Disse medlemmer vil på vegne av sine respektive partier komme tilbake under den ordinære budsjettbehandlingen for 2009 med konkrete synspunkter på de enkelte endringsforslag i arveavgiftsberegningen og virkningene av disse.

På denne bakgrunn vil disse medlemmer gå imot det foreliggende forslag om endringer i Stortingets avgiftsvedtak av 27. november 2007.

Disse medlemmer vil spesielt påpeke urimeligheten ved at et generasjonsskifte resten av 2008 vil bli skattlagt ekstra hardt gjennom arveavgiften. Et generasjonsskifte kan inntreffe uforutsett, og verdsettelsesandelen i arveavgiftsgrunnlaget blir da fordoblet fra 30 pst. til 60 pst., samtidig som avgiftssatsene for 2008 beholdes uendret for denne type generasjonsskifte med høyeste sats på 20 pst. for barn. Disse medlemmer anser dette som meget uheldig, spesielt sett i lys av dagens situasjon, hvor næringslivet heller burde skattlegges mildere.

3. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og råar Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

I Stortingets vedtak av 27. november 2007 om avgift til statskassen på arv og gaver for budsjetterminen 2008 gjøres følgende endring:

Ny § 6 skal lyde:

Denne paragraf gjelder for aksjer i ikke-børsnoterte selskaper og andeler i ansvarlige selskaper og kommandittselskaper som gis som gave før 1. januar 2009.

Verdien av ikke-børsnoterte aksjer settes til aksjenes forholdsmessige andel av aksjeselskapets samlede skattemessige formuesverdi slik denne fastsettes etter skatteloven § 4-12 annet og fjerde ledd. Andeler i ansvarlige selskap og kommandittselskap verdsettes på tilsvarende måte. Ikke-børsnoterte aksjer i utenlandske selskaper verdsettes til aksjenes antatte omsetningsverdi, eller til aksjenes forholdsmessige andel av aksjeselskapets samlede skattemessige formuesverdi slik denne fastsettes etter skatteloven § 4-12 tredje og fjerde ledd når den avgiftspliktige krever dette.

Den enkelte mottaker kan sette den samlede verdi etter første ledd til 60 pst., begrenset oppad til et beløp på 10 mill. kroner. Overskytende verdi inngår i arveavgiftsgrunnlaget med 100 pst.

Verdsettelsestidspunktet etter denne paragraf er 1. januar 2008. Ved verdsettelsen tas det hensyn til eierstyrte endringer i selskapets kapital, aksjer eller andeler i tidsrommet mellom 1. januar og rådighetservert.

Denne paragraf går foran bestemmelsene i lov 19. juni 1964 nr. 14 om avgift på arv og visse gaver § 11A.

II

Endringen under I trer i kraft straks med virkning for gaver fram til utgangen av 2008.

Oslo, i finanskomiteen, den 13. oktober 2008

Reidar Sandal

leder

Per Olaf Lundteigen

ordfører

